

Prof. dr Violeta Beširević*

ZA KOJI ŽIVOT TREBA DA SE RODIM**

RUT BEJDER GINSBERG (1933–2020)

*„Za čije nebo treba da sam duga
U čijoj tami treba da sam luč...“*

Dado Topić

U trenutku odlaska „notorno“ pravične Rut Bejder Ginsberg (*Ruth Bader Ginsburg*), sudije Vrhovnog suda SAD, miljenice drugačijih, potlačenih i obespravljenijih, niste morali živeti u Americi, biti žena, feministkinja, advokatica, sudija, profesorka prava, jednom rečju – niste morali biti deo njenog sveta da biste shvatili kakva je ogromna praznina ostala za njom. Borba za jednakost u različitosti donela joj je status pravničke ikone i nadimak „notorna RBG“, zarađen zbog oštine izdvojenog mišljenja u odluci kojom je važan segment Zakona o izbornim pravima iz 1965. godine proglašen neustavnim.¹ „Mi smo različiti, ali smo jedni“, naslov završnog dueta opere inspirisane njenim pravnim mišljenjima i mišljenjima Antonina Skalijske (*Antonin Scalia*), sudije konzervativnog senzibiliteta, bio je i njen životni moto.²

Zašto je meni, profesorki prava u Beogradu, važno da zabeležim sećanje na sudiju druge države? RBG je bila vrhunska pravica, ali bilo ih je, i ima ih još, kod kuće i u svetu. Njena profesionalnost, odlučnost i posvećenost svakako su inspirativni. Ono što je, međutim, njoj pošlo za rukom, a

---

* Redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu; e-mail: violeta.besirevic@pravnikafakultet.rs; besirevv@ceu.edu

** „Za koji život treba da se rodim“ je naslov pesme koju je napisao Dado Topić, a izvodi je grupa Time.

1 Nadimak je skovala studentkinja prava Univerziteta Njujork 2013. godine, koju su oštri stavovi RBG podsetili na diskurs njujorškog repera „notornog B.I.G.“; (<https://www.bustle.com/rule-breakers/who-coined-notorious-rbg-heres-the-history-of-ruth-bader-ginsburgs-nickname-13163770>, 1. 10. 2020).

2 Operu *Scalia/Ginsburg* komponovao je Derik Veng (*Derrick Wang*) 2015. godine, tadašnji student prava na Univerzitetu Merilend.

većini nije, jeste da u najtežem segmentu društvenih odnosa – segmentu jednakosti – ujedini pravo i pravdu.

Počecu redom. U američkom pravničkom svetu pedesetih godina prošlog veka, RBG je bila oličenje različitosti: žena, majka, Jevrejka. Kao takva, bila je više osuđena na spoticanje i padove, nego na uspehe. Ipak, uspehe niže jedan za drugim. Najvažnije ističem ovde. Prvo 1956. godine, u tadašnjoj generaciji najprestižnijeg svetskog pravnog fakulteta – Pravnog fakulteta Univerziteta Harvard koja broji 500 brucoša, postaje jedna od devet upisanih studentkinja. Jedno vreme uspeva nemoguće: pohađa istovremeno svoja predavanja i predavanja svog tada teško obolelog supruga, ne bi li mu pomogla da završi studije, ne zapostavljajući, pri tome, ni roditeljske obaveze. Zbog supruga se, potom, seli u Njujork i na Pravnom fakultetu Univerziteta Kolumbija, 1959. završava studije prava kao najbolja u generaciji.³

Njen nesvakidašnji talenat za racionalno tumačenje prava dolazi do izražaja još u toku studija, što je uvodi u uredništva najprestižnijih pravnih časopisa – *Harvard Law Review* i *Columbia Law Review*. Treba naglasiti da su se tada prvi put vrata uredništva otvorila za studente i da Rut Bejder Ginsberg nije bila samo prva studentkinja koja je ušla u uređivačke odbore već prva osoba koja je primljena u uređivačke odbore naučnih pravnih časopisa u studentskom statusu.⁴ U današnje vreme to je većinska praksa, sve vodeće pravne časopise u SAD uglavnom uređuju najbolji studenti i studentkinje, a ne nastavni kadar.⁵

Akademsku karijeru započinje 1963. godine na Univerzitetu Ratgers, gde zajedno sa kolegicama uređuje *Women's Rights Law Reporter*, prvi pravni časopis posvećen ženskim pravima koji i danas izlazi.⁶ Nekoliko godina docnije (1970) prelazi na Univerzitet Kolumbija. Na tom univerzitetu ostvaruje ono što je na američkim univerzitetima i danas teško ostvarivo – dobija *tenure* – položaj jednak zvanju redovne profesorke, koji ne podrazumeva samo radni odnos na neodređeno vreme nego i privilegiju samostalnog odlučivanja o nastavnim predmetima i naučnom istraživanju. RBG je i u tome „pionirka“ – bila je prva žena kojoj je „*tenure*“ dodeljen na Univerzitetu Kolumbija.⁷ Iako je akademsku karijeru započela kao profesorka građanskog procesnog prava (napisala je čak i knjigu *Građanski postupak u Švedskoj*)⁸, ostala je upamćena kao osoba koja je u

3 <https://www.goodhousekeeping.com/life/g34111816/ruth-bader-ginsburg-accomplishments/>, 1. 10. 2020.

4 *Ibid.*

5 Izuzetak je npr. *The American Journal of Comparative Law*.

6 <https://womensrightslawreporter.com/>, 1. 10. 2020.

7 *Ibid.*

8 <https://www.britannica.com/biography/Ruth-Bader-Ginsburg>, 1. 10. 2020.

kurikulum pravnih studija Univerziteta Kolumbija uvela predmet Pravo o diskriminaciji po osnovu roda (*Sex Discrimination Law*).⁹

U pravosudni svet uvode je demokrate: predsednik Karter (*James Carter*) imenovao ju je za sudiju uticajnog Apelacionog suda Sjedinjenih Država za prvostepeni sud Okruga Kolumbija u Vašingtonu 1980. godine. Za sudiju Vrhovnog suda SAD, drugu ženu sudiju u istoriji tog suda, takođe je imenuje demokrate, predsednik Klinton (*William Clinton*), 1993. Na tom položaju ostaje dvadeset sedam godina, odnosno sve do svoje smrti.¹⁰ Svrstati Rut Bejder Ginsberg u sudije liberalnog krila Vrhovnog suda samo zato što su je imenovale demokrate, bilo bi, međutim, pogrešno. Nije pripadala ni liberalima ni konzervativcima, ali je imala jak osećaj za socijalnu pravdu, pa je zbog toga po pravilu glasala kao sudije liberalne provenijencije kad god su te odluke imale za cilj da pravo približe pravdi.

Treba imati u vidu da se njena karijera ne izdvaja samo po tome što je bila jedna od devet sudija Vrhovnog suda SAD, najuticajnijeg ustavnosudskog tela na svetu, mada je samim tim ušla u pravnu istoriju. Upitana da oceni svoj prelazak u pravosudni svet, jednom prilikom je odgovorila da su profesori prava koji postanu sudije među onima koji najviše utiču na rad sudova.¹¹ Bila je u pravu, bar kad je ona u pitanju, ali je važno istaći da je pravne pobeđe ređala još dok je bila izvan suda, a najvažnije u periodu od 1970. do 1980. godine.

Prvu pobeđu ostvaruje još kao mlada profesorka Univerziteta Ratgers, nakon što otkriva da su ona i njene koleginice bile plaćene manje nego muškarci u profesorskom zvanju. Uložena žalba urodila je plodom. Veću pobeđu beleži 1971: zastupa u predmetu *Reed v. Reed*, u kojem Vrhovni sud SAD prvi put proglašava (jednoglasno) jedan zakon neustavnim zbog rodne diskriminacije primenjujući klauzulu jednake zaštite (*Equal Protection Clause*) iz 14. amandmana na Ustav SAD. Ipak, uspeh je bio polovičan jer nije uspela da ubedi sudije Vrhovnog suda da se diskriminacija po osnovu roda može porediti sa diskriminacijom po osnovu rase, s obzirom na to da je rod, isto kao i rasa, urođena i nepromenjiva kategorija, koja ne zavisi od talenta ili sposobnosti, te da se u predmetima rodne neravnopravnosti mora koristiti test tzv. „strogog ispitivanja“ (*strict scrutiny test*) koji se koristi u predmetima rasne diskriminacije. Predmet se inače ticao diskriminatorne odredbe zakona američke države Ajdaho, koji je predvi-

9 <https://www.goodhousekeeping.com/life/g34111816/ruth-bader-ginsburg-accomplishments/>, 1. 10. 2020.

10 Vid. u Rosen, J., 2019, *Conversations with RBG: Ruth Bader Ginsburg on Life, Love, Liberty, and Law*, New York, Henry Holt and Company, p. 87.

11 https://c250.columbia.edu/c250_celebrates/remarkable_columbians/ruth_bader_ginsburg.html, 1. 10. 2020.

dao da među osobama koje traže i imaju jednako pravo da upravljaju zaoštavštinom, muškarci imaju prednost nad ženama.¹²

Kulminaciju borbe RBG za prava žena svakako predstavlja VMI predmet o kojem je i sama odlučivala kao sudija Vrhovog suda SAD. Taj predmet se ticao upisne politike Vojnog instituta Virdžinije (VMI). Sve do 1996. godine ovaj institut primao je na studije samo muškarce. „Ženama koje žele i ispunjavaju uslove da se obrazuju na Vojnom institutu Virdžinije ne pripada ništa manje shodno obavezi države da im pruži zaista jednaku zaštitu“,¹³ tvrdila je RBG, navodeći da postoje žene koje su sposobne i spremne da prihvate sve stroge zahteve školovanja na VMI i da im treba pružiti priliku.¹⁴ Vrhovni sud podržao je njen stav i upisnu politiku VMI proglasio neustavnom.

Bilo bi pogrešno zaključiti da je borba RBG za jednakost bila fokusirana isključivo na žene. Naprotiv, kao zastupnica u projektu Američkog udruženja za građanske slobode za prava žena sedamdesetih godina prošloga veka nastojala je da ubedi Vrhovni sud da zakonodavna rešenja koja idu u prilog zaštiti žena u nekim situacijama diskriminišu muškarce. U predmetu *Frontiero v. Richardson* (1973), vodeći se za tvrdnjom sudije Maršala (*John Marshall Harlan I*) da je ekstenzivno tumačenje zakonskog rešenja jednako efikasno kao i ukidanje zakona, ubedila je Vrhovni sud da muževima žena zaposlenim u vojsci pripada socijalna naknada pod istim uslovima pod kojima je primaju supruge pripadnika vojske. Štaviše, pod njenim uticajem Vrhovni sud u ovom predmetu primenjuje za nijansu blaži test ispitivanja navodne neravnopravnosti (*intermediate scrutiny test*) od onoga koji primenjuje u predmetima navodne rasne diskriminacije (*strict scrutiny test*), što je i danas praksa.¹⁵

Jednu od najdražih pobeda u tom periodu, kako sama ističe, ostvarila je u predmetu *Weinberger v. Wiesenfeld*, odlučenom 1975. godine.¹⁶ Zastupala je udovca kojem su nadležni organi odbili zahtev za socijalnu pomoć potrebnu radi brige o maloletnom detetu. U to vreme samo su udovice imale pravo na socijalnu pomoć koja im je omogućavala da ne rade, već da se posvete odgajanju dece, ali ne i udovci. Vrhovni sud je prihvatio mišljenje RBG da je ovakvo rešenje očigledno diskriminatoro i samim tim neustavno.

Iako sedamdesetih godina prošloga veka dobija čak šest parnica pred Vrhovnim sudom u predmetima rodne ravnopravnosti, ipak joj ne polazi

12 Rosen, J., 2019, pp. 20–21.

13 https://www.breezejmu.org/culture/a-look-back-at-some-of-rbgs-biggest-achievements/article_5543fa14-0124-11eb-80fe-1f6d6cecaf7b.html, 1. 10. 2020.

14 Rosen, J., 2019, p. 74.

15 *Ibid.*, p. 22.

16 *Ibid.*, p. 25.

za rukom da ubedi Vrhovni sud da Ustav SAD zabranjuje ne samo direktnu diskriminaciju baziranu na rodu, nego i indirektnu.¹⁷

Zadržaću se još koji trenutak na predmetima rodne ravnopravnosti iz vremena sedamdesetih. Viziju rodne ravnopravnosti RBG, zasnovane na odbacivanju stereotipa o muškarcima i ženama i premisi pravne jednakosti, oštro su kritikovale pravnice-feministkinje, ističući da pravo mora da naglašava posebnosti žene a ne njene sličnosti, odnosno jednakosti sa muškarcima, što je uticalo na ambivalentni stav ženskog pokreta prilikom nominacije RBG za sudiju Vrhovnog suda.¹⁸ Na ovakve napade ona odgovara pravnim kontraargumentom, pokazujući da je „teza odvojenih modaliteta“ (*separate modes thesis*) jednaka stereotipnoj tezi „odvojeni ali jednaki“ (*separate but equal*), koju je jedno vreme zagovarao Vrhovni sud u predmetima rasne diskriminacije, a potom je napustio kao neustavnu.¹⁹ Zakon koji propisuje maksimum radnih časova za žene, ali ne i za muškarce, može se pokazati funkcionalnim, ali zakon koji dozvoljava samo muškarcima da budu porotnici a ne i ženama, ne može, jer se zasniva na pogrešnoj premisi „odvojeni ali jednaki“, tvrdila je Rut Bejder Ginsberg.²⁰ Mnogo godina kasnije smatraće da je #MeToo pokret i zahtev žena da na radnom mestu budu jednako poštovane kao i muškarci, potvrdio njenu viziju rodne ravnopravnosti.²¹ Najzad, u prilog viziji rodne ravnopravnosti koja počiva na jednakosti, svedoči i njena izjava da će biti dovoljno žena sudija u Vrhovnom sudu onda kad ih bude devet – ako je moglo biti devet muškaraca a da to nije niko dovodio u pitanje, može i devet žena, isticala je ona.²²

Borba za prava žena ume ponekad da zamagli pravnu prirodu problema, s obzirom na to da su diskriminacija i nasilje nad ženama dugotrajni istorijski fenomeni a ne sporadične pojave, zbog čega su i emocije jake, pa se i predlozi za suprotstavljanje kreću od radikalnih do racionalnih. Osim toga, kontroverzno pitanje u pravu (kao i u filozofiji) jeste – šta je jednakost? U odgovorima, jedni se fokusiraju na jednakost u postupanju, a drugi insistiraju na jednakosti svih ljudskih bića. Za neke je jednakost metafizička kategorija, za druge politička. RBG je u jednakosti videla pravnu kategoriju koja podrazumeva jednaku primenu zakona. Dakle, bila je racionalna a ne radikalna. Osim toga, bila je pobornica onoga što Kas Sanstin (*Cass Sunstein*) naziva „minimalističkim pristupom u sudskom rasu-

17 *Ibid.*, p. 187.

18 *Ibid.*, pp. 184–185.

19 *Ibid.*, pp. 185–186.

20 *Ibid.*, p. 186.

21 *Ibid.*, p. 188.

22 <https://edition.cnn.com/2020/09/19/politics/best-ruth-bader-ginsburg-quotes-trnd/index.html>, 1. 10. 2020.

đivanju“ (*judicial minimalism*)²³: smatrala je da se pravne norme moraju tumačiti u uskom, (strogom) smislu reči (engl. *on narrow grounds*), dakle samo u obimu neophodnom za rešavanje spora.²⁴

Racionalnost i minimalistički pristup u sudskom rasuđivanju objašnjavaju stav RBG o odluci Vrhovnog suda o prekidu trudnoće u predmetu *Roe v. Wade*. Komentarišući presudu koja je kao nijedna do tada (osim možda *Brown v. Board of Education*) podelila američko društvo, isticala je da je doneta na preširokoj i pogrešnoj pravnoj osnovi: po njenom mišljenju sve što je Vrhovni sud trebalo da uradi jeste da proglasi sporni zakon države Teksas neustavnim zbog povrede prava na jednakost, odnosno zato što je ograničio samo ženama pravo da same odlučuju o svojim životnim izborima, ali ne i muškarcima. Propisujući pravila o vremenskim intervalima u kojima je abortus dozvoljen/nedozvoljen i određujući da je pravo na privatnost (i samo sporno kao sudska konstrukcija) izvor prava na prekid trudnoće, Vrhovni sud je, po mišljenju RBG, izazvao nepotrebne sukobe i polarizaciju u društvu. „U principu sudije prate, a nisu predvodnici društvenih promena“, često je isticala. Presuda u predmetu *Roe* zastavila je političke procese koji su išli u pravcu promena rigidnih zakona o abortusu, pa je time, smatrala je, samo prolongirala podele i sprečila da se pitanje dugoročno reši. Zbog ovakvih stavova takođe je trpela kritike radikalnih feministkinja.²⁵ Važno je razumeti da se stav RBG o presudi *Roe* pre svega odnosi na pitanje pravnog izvora prava na prekid trudnoće, a ne na pitanje priznavanja tog prava čija je pobornica bila. Da je još sa nama, sigurna sam da bi prva ustala protiv gotovo potpune zabrane abortusa koju su nedavno nametnuli vladajući populistu u Poljskoj.

Minimalistički pristup u pravnom rasuđivanju nije sprečio RBG da bude čvrsta u odbrani ljudskih prava. Još kao sudija Apelacionog suda zalagala se, na primer, za striktno odvajanje crkve od države, smatrajući da svaki izuzetak od krivične i građanske odgovornosti na osnovu religijskih ubeđenja može pogubno uticati na zabranu diskriminacije.²⁶ S druge strane, podržala je razumne zakonske izuzetke motivisane religijskim ubeđenjem, kao što su prava poštovalaca Šabata, odnosno subote kao praznika odmora kod Jevreja.²⁷

Promene u sastavu Vrhovnog suda koje počinju odlaskom sudije Sandre Dej O’Konor (*Sandra Day O’Connor*) u penziju 2006, nisu uticale na stavove Rut Bejder Ginsberg, iako tada počinje da se gubi krhka većina

23 Vid. Sunstein, C., 1999, *One Case At a Time: Judicial Minimalism on the Supreme Court*, Cambridge, Mass., Harvard University Press.

24 Rosen, J., 2019, p. 150.

25 *Ibid.*, pp. 51–66.

26 *Ibid.*, p. 69.

27 *Ibid.*, p. 70.

(5:4) koju su činile sudije pretežno liberalne orijentacije i ona koja je, po pravilu, glasala kao i oni. Naprotiv, novi odnos snaga stvorio je od nje pravničku ikonu zato što od tada pa sve do svog odlaska piše „ubojita“ izdvojena mišljenja suprotstavljajući se rastućem broju pobornika populizma u redovima sudija Vrhovnog suda.

Prvo se u predmetu *Gonzales v. Carhart* (2007) oštro suprotstavlja većini koja odlučuje da je savezni Zakon o zabrani pobačaja prilikom početog porođaja u skladu sa Ustavom SAD, smatrajući da je odluka pogubna po pravo žene na prekid trudnoće, a onda se snažno protivi odluci kojom je tesna većina (5:4) zaključila da posle propisanog roka tužiteljka nema pravo da pokrene parnicu protiv poslodavca zbog toga što nije bila plaćena isto kao muškarci (*Ledbetter v. Goodyear Tire*). U predmetu *Burwell v. Hobby Lobby Stores, Inc* sa istom žustrinom kritikuje većinsko mišljenje da se na poslodavce ne odnosi obaveza da svojim zaposlenima obezbede zdravstveno osiguranje koje pokriva nabavku kontraceptivnih sredstava jer je suprotna njihovim religijskim ubeđenjima, pitajući se da li to isto treba da važi za poslodavce koji odbijaju transfuziju krvi (Jehovini svedoci), koji su „antivakseri“ ili oni koji odbiju određene lekove iz religijskih pobuda. Suprotstavila se i svakoj odluci Vrhovnog suda koja je davala vetar u leđa rastućem populizmu, na primer, onoj koja je podržala Trampovu (*Donald Trump*) zabranu ulaska u SAD državljanima nekih država sa većinskim muslimanskim stanovništvom i izbeglicama bez urednih dokumenata (*Trump v. Hawaii*), koja je podsticala diskriminaciju pripadnika LGBT grupacije, na primer, onoj u prilog pekara koji je odbio da napravi svadbenu tortu za istopolne mladence (*The Masterpiece Cakeshop case*), ili onoj koja je vodila daljoj dehumanizaciji ljudskih prava, uključujući odluku kojom su korporacije dobile slobodu govora u istom obimu kao i fizička lica (*The Citizens United v. Federal Election Commission*). Ipak nadimak „notorna“ zaradila je u predmetu *Shelby County v. Holder* iz 2013, kada je oštro kritikovala odluku Vrhovnog suda da su odredbe Zakona o izbornim pravima, shodno kojima su države bile obavezne da dobiju potvrdu od saveznog resora za pravdu da izmene izbornih pravila ne krše zabranu rasne diskriminacije, neustavne zato što su (navodno) vremenski prevaziđene.²⁸ Podsetiću, taj zakon, donet 1965. godine, ima poseban značaj za Afroamerikance, s obzirom na to da je usvojen da bi se primenilo rešenje iz 15. amandmana na Ustav SAD, kojim se garantuje da nikome ne može biti uskraćeno ili ograničeno pravo glasa po osnovu rase, boje ili ranijeg ropskog položaja.

Svojim izdvojenim mišljenjima RBG nije samo potvrdila uticaj izdvojenih mišljenja na oblikovanje pravne norme, već je i ojačala stav onih koji

28 *Ibid.*, pp. 130–149.

tvrdi da sudije stvaraju pravo, odnosno da nisu samo usta koja izgovaraju reči zakona, kako je to tvrdio Monteskeje. Imajući u vidu da su izdvojena mišljenja u predmetima *Plessy v. Ferguson* (sudije Maršala I) i *Dred Scott*, (sudije Kertisa, *Benjamin Robbins Curtis*), kao i čuvena izdvojena mišljenja sudije Holmsa (*Oliver Wendell Holmes*) u predmetima slobode govora, docnije postala važeće pravo, jednom je izjavila da se izdvojena mišljenja pišu za budućnost a ne za sadašnjost.²⁹ Izgleda da većina sudija našeg Ustavnog suda to nije čula.

Ovo sećanje počela sam da pišem prateći jednim okom izbore u Americi, nadajući se pobjedi njene a ne Trampove Amerike. Nezvanično proglašena pobjeda Bajdena (*Joseph Biden*) jedan je korak bliže tome. U vreme kada sam tekst završila, ostalo je da se vidi da li će se istorija ponoviti i da li će Vrhovni sud ponovo odlučivati o tome ko je predsednik države, kao u predmetu *Bush v. Gore*, budući da je ponovo sporno pitanje zakonski dozvoljenog brojanja naknadno prispelih glasova. Treba, međutim, podsetiti da je RBG u tom predmetu izdvojila mišljenje, oštro kritikujući većinu koja je podržala zaustavljanje zakonski dozvoljenog brojanja glasova prispelih posle roka na Floridi, smatrajući da brojanje treba nastaviti zato što ustavna klauzula jednakosti zahteva zaštitu svakog glasa i zato što ta zaštita ne sme biti vremenski ograničena.³⁰ Ako i ovog puta pitanje brojanja glasova dođe pred Vrhovni sud, jasno je samo to da sudija Ejmi Koni Baret (*Amy Coney Barrett*), koju je Tramp imenovao nakon smrti RBG, a koja je pomagala Bušovom (*George W. Bush*) pravnom timu u predmetu *Bush v. Gore*,³¹ neće slediti stav Rut Bejder Ginsberg. Međutim, ne mora da znači da će se, u slučaju zvanične pobjede Bajdena, konzervativna većinska struja Vrhovnog suda, koju čine i troje „Trampovih“ sudija, uvek suprotstaviti idejama RBG. Mogli bi, na primer, poći od toga da je ideja progressa zajednička svojina svih državnih institucija, kako je to tvrdio Bikel (*Alexander Bickel*),³² pa izneveriti Trampova očekivanja. To se ne bi desilo prvi put. Sudija Brenan (*William Brennan*), imenovan od strane umereno konzervativnog republikanskog predsednika Ajzenhauera (*Dwight Eisenhower*), tokom čitave svoje sudske karijere bio je istaknuti član liberalnog krila Vrhovnog suda. U takvoj sudskoj nezavisnosti, uostalom, leži veličina američkog pravosudnog sistema, čija je ikona bila i ostaće Rut Bejder Ginsberg.

29 *Ibid.*, pp. 136, 149.

30 <https://www.britannica.com/event/Bush-v-Gore>, 1. 10. 2020.

31 <https://www.britannica.com/biography/Amy-Coney-Barrett#ref1288133>, 1. 10. 2020.

32 Za više vid. Bickel, A., 1978, *The Supreme Court and the Idea of Progress*, New Haven and London, Yale University Press.